

IEPER

BREYDELHOFSTRAAT

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Titel: **Archeologienota Ieper (Brielen) Breydelhofstraat**

Erkend archeoloog: **Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114**

Auteurs: **Bot Bart**

Advies specialisten: **Birger Stichelbaut (Ugent)**

Wetenschappelijke advisering: **Jan Decorte (C07)**

Projectcode bureauonderzoek: **2021F260**

Locatiegegevens: **Provincie West-Vlaanderen, Ieper, Brielen, Breydelhofstraat, Veurnseweg**

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: **Xmax, ymax; xmin, ymin: 42835, 174317; 42686, 174190**

Kadastergegevens: **Ieper, afdeling 4, sectie B, perceelnrs. 80G, 81G, 82D, 91C3, 91S3 & 91T3**

Betrokken actoren: **Bart Bot (erkend archeoloog), Birger Stichelbaut (Ugent)**

Plaats en datum: **Ledeberg, 11/08/2021**

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie BV.

Bart Bot Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1.	Inleiding	3
1.1.	Onderzoeksopdracht.....	3
1.2.	Wettelijk kader	3
1.3.	Randvoorwaarden.....	4
2.	Onderzoeksmethode	5
2.1.	Motivering	5
2.2.	Organisatie	5
3.	Kader en aanleiding.....	6
3.1.	Topografische situering	6
3.2.	Huidige situatie.....	8
3.3.	Geplande werken	10
4.	Assessmentrapport.....	13
4.1.	Landschappelijk situering.....	13
4.2.	Geologische situering.....	15
4.3.	Bodemkundige situering	18
4.4.	Historische schets.....	20
4.5.	Historisch kaartmateriaal	21
4.6.	WOI desktopstudie.....	25
4.7.	Recente Orthofoto's	26
4.8.	Archeologische voorkennis	28
4.8.1.	Archeologische prospecties en opgravingen	31
4.8.2.	Archeologische en historische indicatoren	31
4.8.3.	Archeologienota's en nota's.....	32
5.	Synthese	33
5.1.	Archeologisch verwachtingspatroon.....	33
5.2.	Onderzoeksvragen	34
6.	Besluit.....	35
7.	Bibliografie.....	36
8.	Figurenlijst	36

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt een geplande omgevingsaanvraag met betrekking tot het verkavelen van gronden ter hoogte van de Breydelhofstraat te Ieper (West-Vlaanderen). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot het verkavelen van gronden waarbij de totale

oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 9786m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten. Het valt noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone.

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouwen en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen op de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen, werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt¹. Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius², een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werden de archeologische van de inventaris van agentschap Onroerend Erfgoed³ geraadpleegd. Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

¹ <https://www.geopunt.be/kaart>

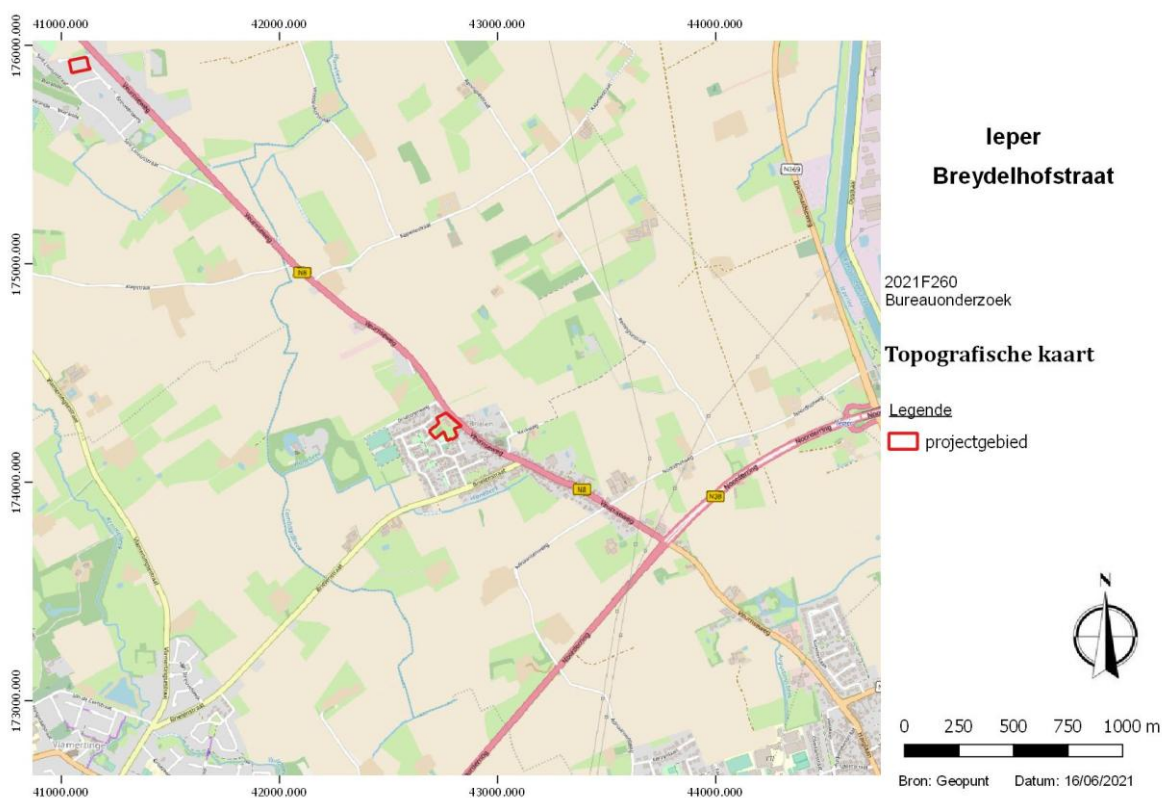
² <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

³ <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

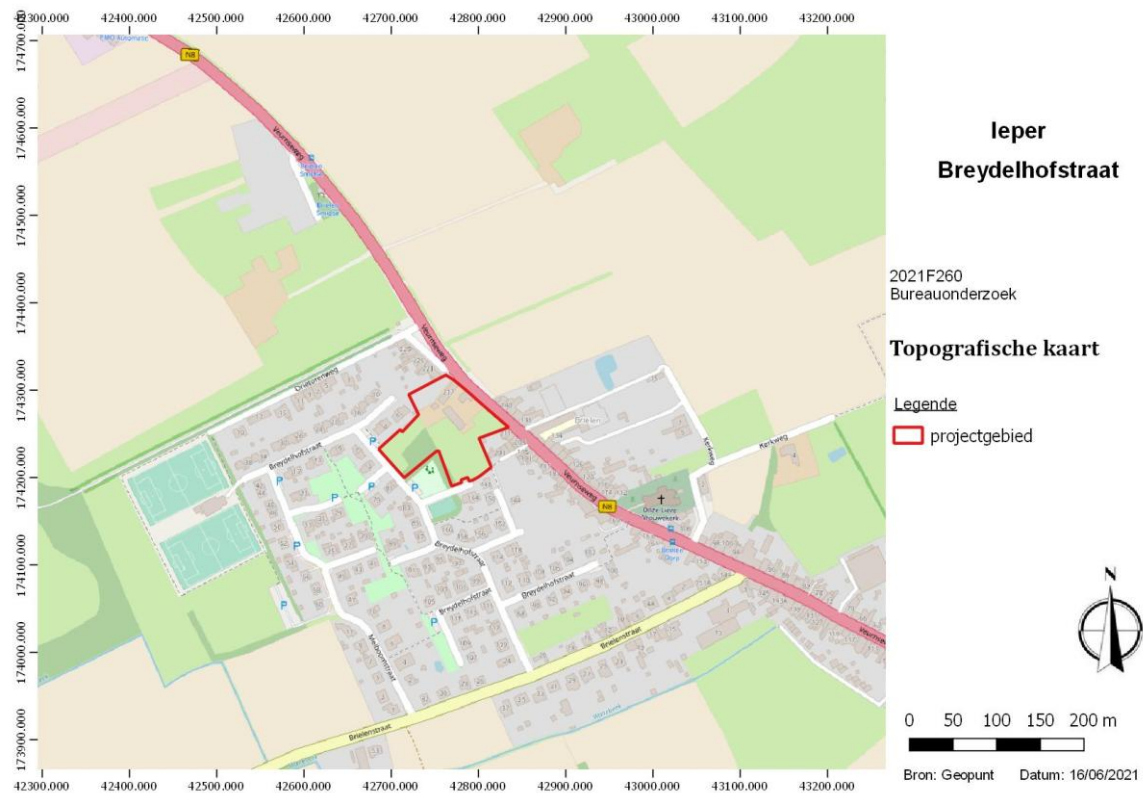
3. KADER EN AANLEIDING

3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

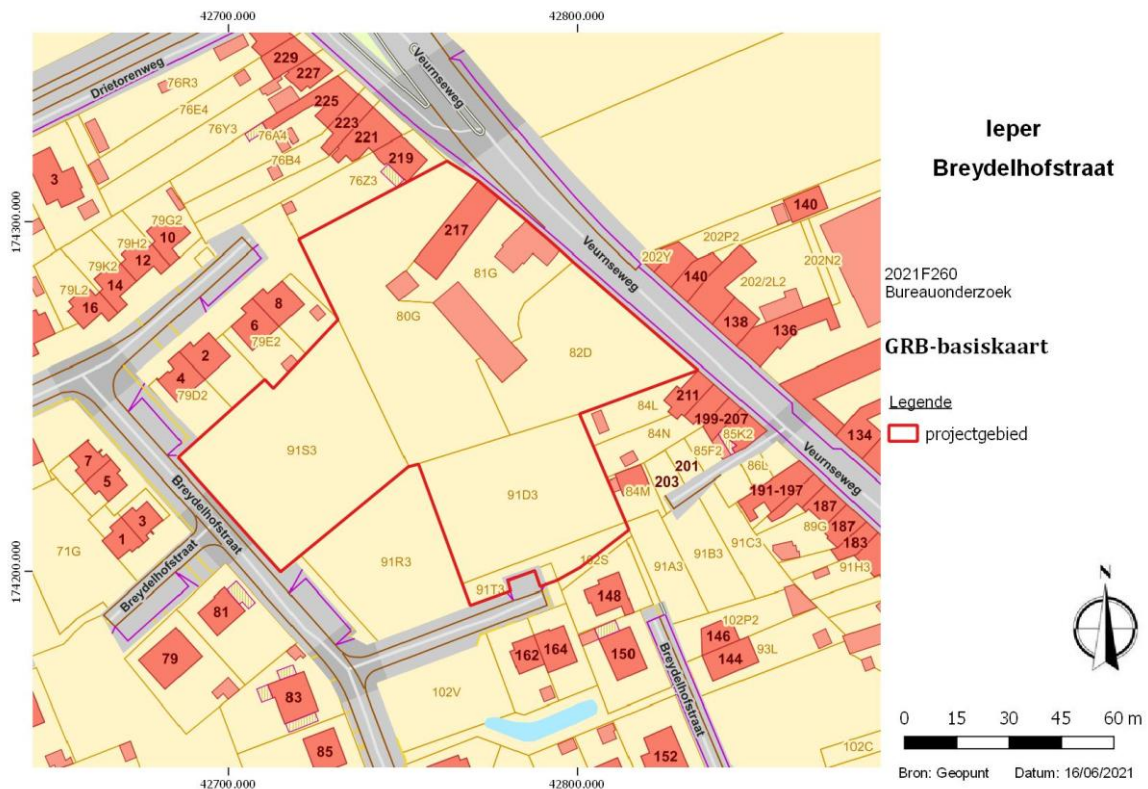
Het plangebied ligt in Ieper, meer bepaald ter hoogte van de deelgemeente Brielen (provincie West-Vlaanderen). Het dorp situeert zich aan de noordwestelijke zijde van Ieper, op 3,5km van de Grote Markt met o.a. de Lakenhalle, Het plangebied ligt aan de westelijke zijde van de uitvalsweg de Veurnseweg (N8) die Ieper verbindt met Veurne. Het plangebied heeft een onregelmatige vorm en ligt geprangd tussen de reeds vermelde Veurnseweg en de Breydelhofstraat. Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder Ieper, afdeling 4, sectie B, perceelnrs. 80G, 81G, 82D, 91C3, 91S3 & 91T3.

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)

Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI)

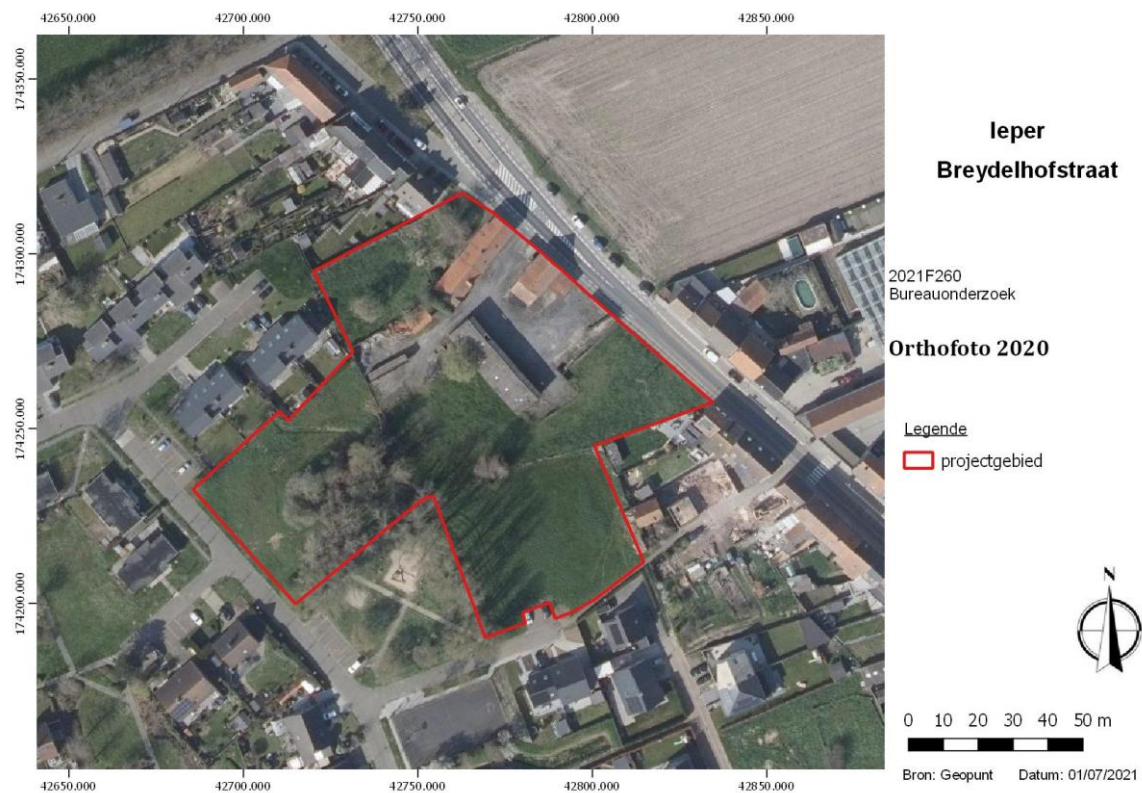

Figuur 3 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE

Aan de zijde van de Veurneweg staat een hoeve⁴ bestaande uit een langgerekt woonhuis (235m²) en enkele stallen en bijgebouwen met een gecombineerde oppervlakte van 460m². Rondom het woonhuis en de bijgebouwen ligt verharding (circa 1500m²). De rest van het plangebied bestaat uit weiland met vooral aan de westelijke zijde enkele bomen.

⁴ De hoeve en bijgebouwen werden reeds gesloopt begin juni 2021.

Figuur 4 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 5 Zicht op de hoeve vanaf de Veurnseweg. (bron: google)

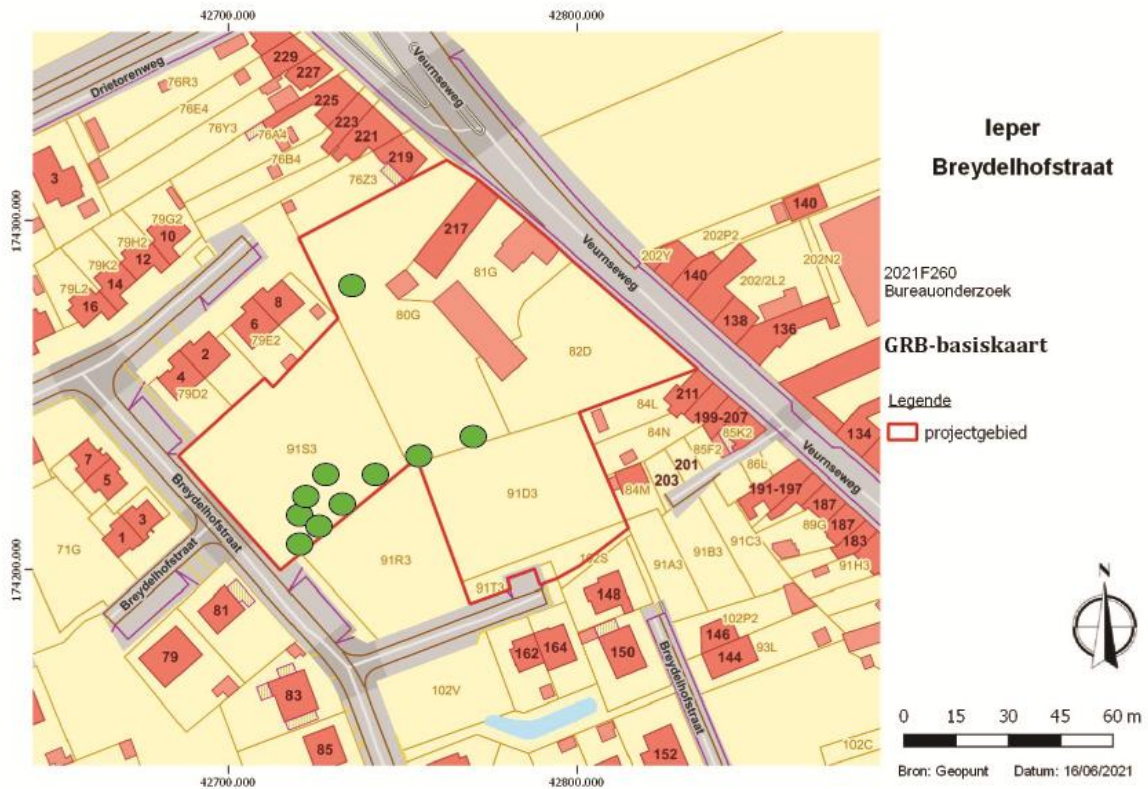

Figuur 6 Zicht op het weiland aan de Veurnseweg. (bron: google)

3.3. GEPLANDE WERKEN

De opdrachtgever vraagt een omgevingsvergunning aan voor het verkavelen van de gronden. In totaal zullen 21 loten worden verkaveld. Een nieuwe wegenis zal verbinding maken tussen de Breydelhofstraat en de Veurnseweg. Op het zuidelijke gedeelte van het plangebied wordt een bufferbekken aangelegd (233m²). Binnen het plangebied worden enkele bomen behouden (zie GRB-basiskaart met aanduiding van de te behouden bomen). Het gaat om een perelaar in het noorden en een groep bomen in het zuidwesten van het plangebied.

De geplande werken zullen een vrij grote impact hebben op het plangebied: graven fundering/onderkeldering, nutsleidingen, zwaar rollend verkeer, Er kan van een volledige verstoring van het plangebied worden uitgegaan.

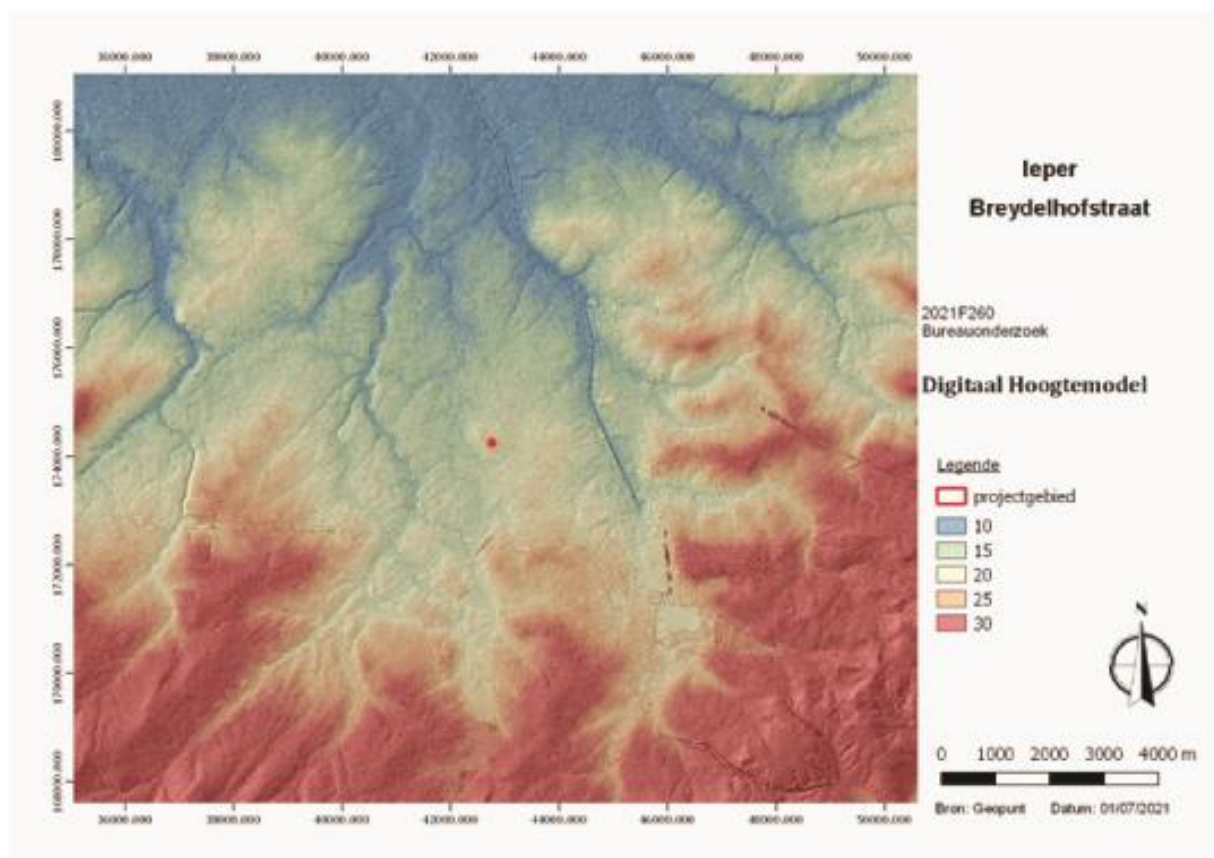
Figuur 8 GRB-basiskaart met aanduiding van de te behouden bomen. (bron: geopunt)

4. ASSESSMENTRAPPORT

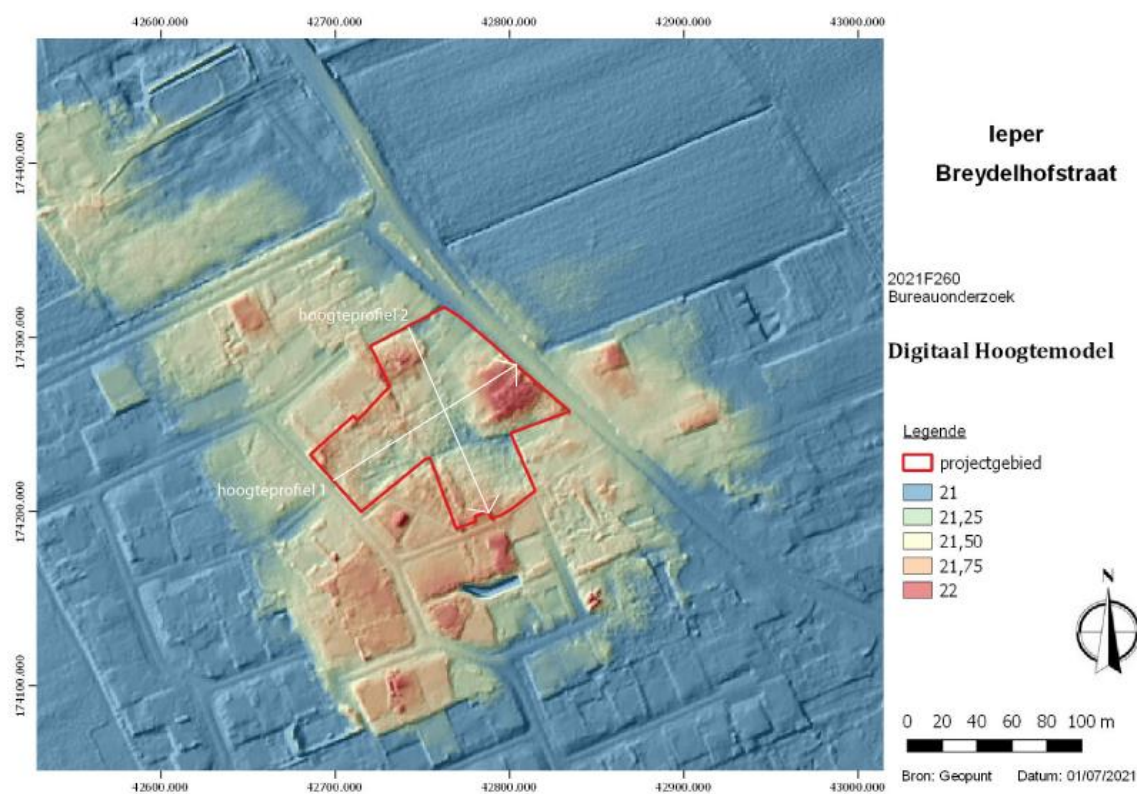
4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

Ieper situeert zich in de Westhoek, in zandlemig Vlaanderen. In het zuidoosten van het grondgebied Ieper loopt de Midden-West-Vlaamse Heuvelrug in zuidoostnoordwestelijke richting. Het hoogste punt situeert zich daar rond ongeveer +67m TAW. Vanuit deze heuvelrug maken enkele waterlopen de afwatering naar het noorden toe, richting IJzer. Op het grondgebied Ieper zijn de belangrijkste waterlopen de Kemmelbeek en de gekanaliseerde Ieperlee. Het plangebied ligt op hoger gelegen gronden met in het noorden enkele valleien (o.a. de vallei van de Kemmelbeek). De TAW binnen het plangebied schommelt tussen de +21,3m en de +22,1m. De dichtstbijzijnde waterlopen zijn de Wanebeek (370m ten zuid/zuidwesten) en de Kervelbeek (400m ten oosten),

De potentiële bodemerosiekaart is wit gekleurd, d.w.z. dat er geen info voorhanden is voor een groot deel. Een klein deel is lichtgroen gekleurd wat aantoont dat het plangebied een zeer laag potentieel heeft op erosie.

Figuur 9 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Informatie Vlaanderen)

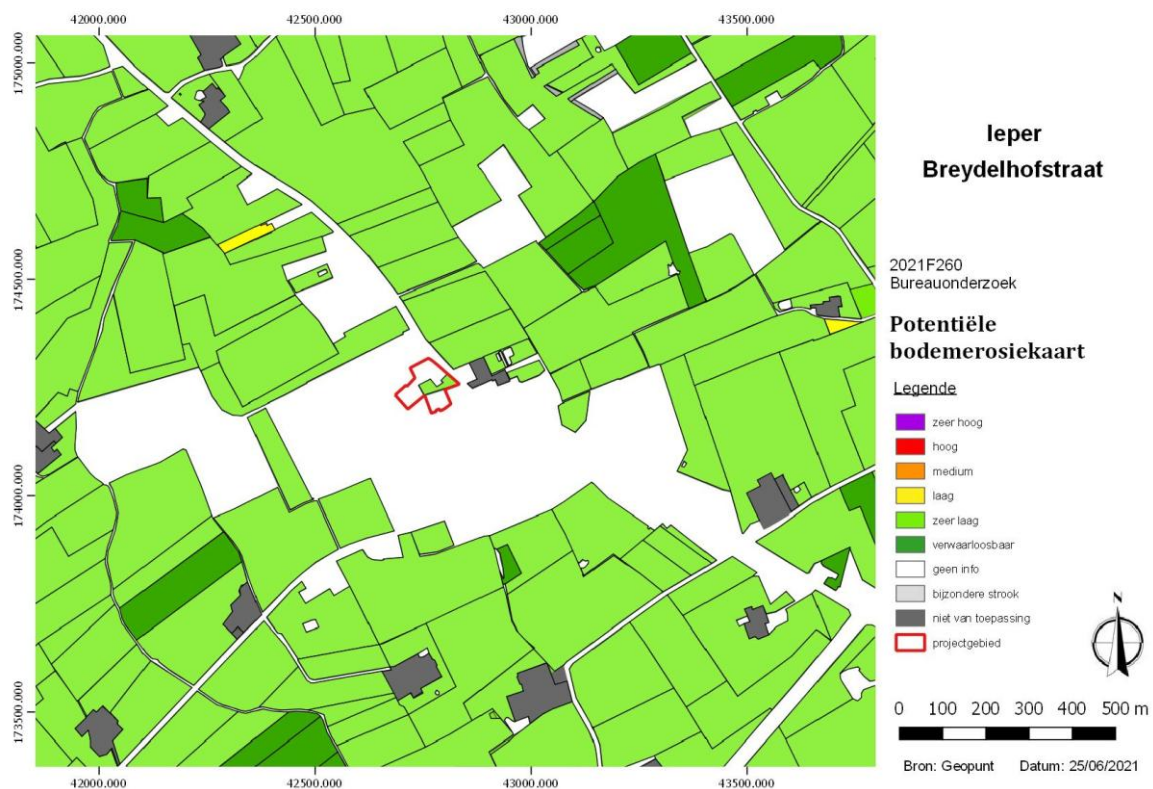
Figuur 10 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: Informatie Vlaanderen)

Figuur 11 Hoogteprofiel op basis van het digitaal hoogtemodel. (Bron: geopunt)

Figuur 12 Hoogteprofiel op basis van het digitaal hoogtemodel. (Bron: geopunt)

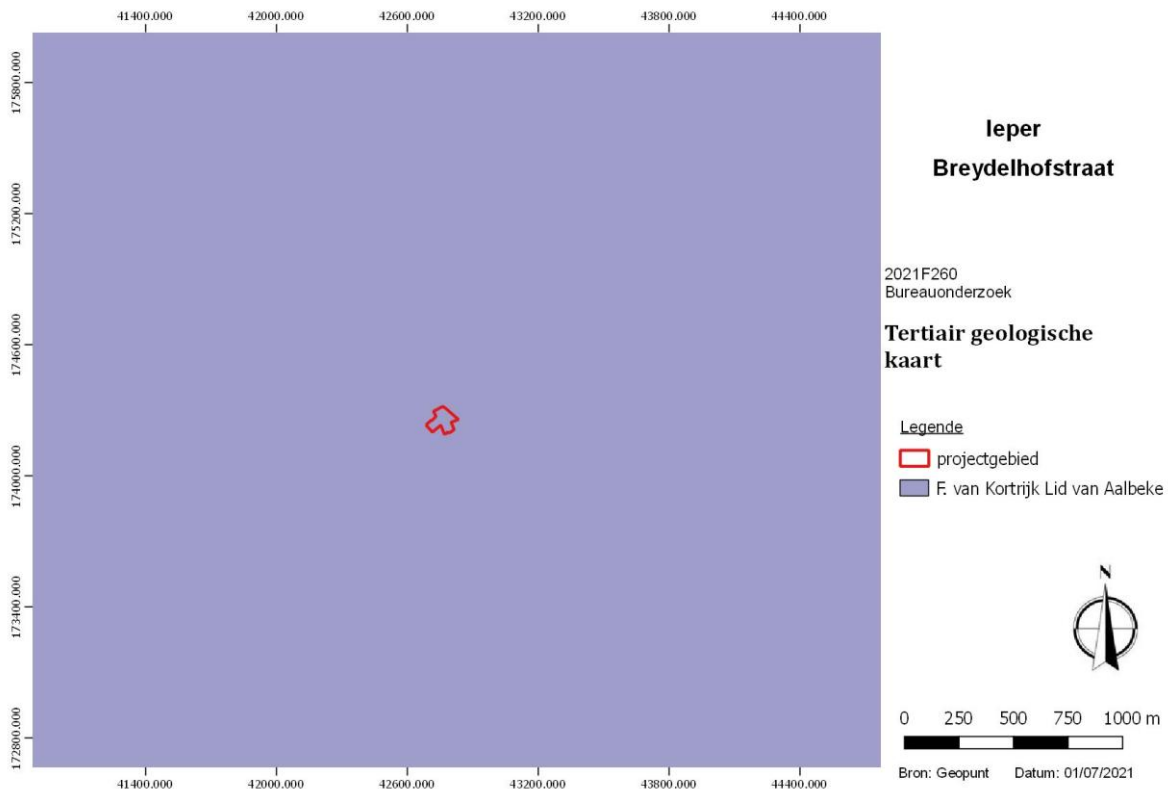
Figuur 13 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt, DOV)

4.2. GEOLOGISCHE SITUERING

Het Tertiair is (was) een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen (66,0-23,03Ma) en Neogeen (23,03-2,58Ma) omvat. Het is al enige tijd geen officieel erkend onderdeel meer van de chronostratigrafie zoals deze wordt vastgesteld door de *International Commission on Stratigraphy*. De benaming wordt echter nog veelvuldig gebruikt en zal ook hier worden toegepast.⁵

Ter hoogte van het projectgebied wordt het Lid van Aalbeke aangesneden (Formatie van Kortrijk). Deze bestaat uit blauwe tot grijsblauwe klei met glimmers.

⁵ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

Figuur 14 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

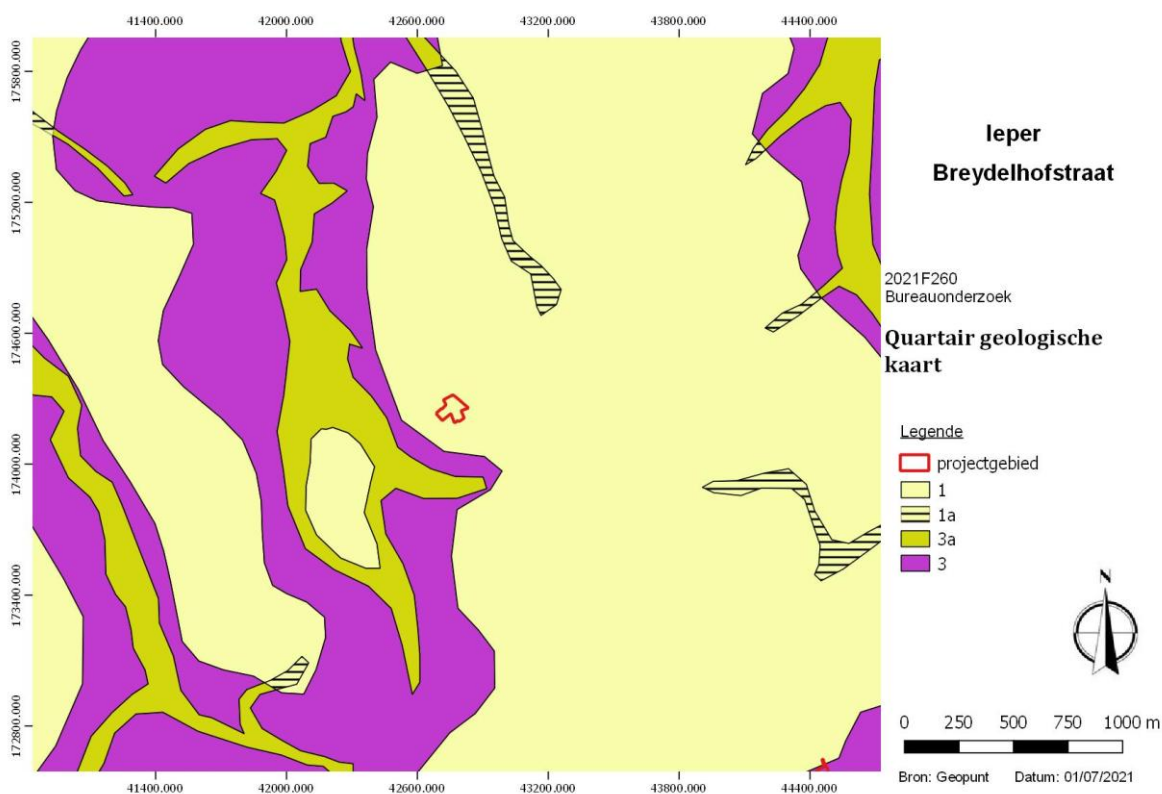
Het Tertiair (of liever het Neogeen) wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. Deze periode vangt dus 2.58 miljoen jaar geleden aan en is onderverdeeld in twee tijdvakken: het Pleistoceen en het Holoceen.

Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen. Het jongste tijdvak is (vooralsnog) het Holoceen (11.7ka – heden). Dit tijdvak is gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.⁶ De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak aangetroffen en zijn weergegeven op de Quartairgeologische kaart volgens het principe van profieltypekartering. Daarbij worden lithologie, genese en (chrono-) stratigrafie aangehouden als de belangrijkste kenmerken waar

⁶ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

gronden op worden ingedeeld. De dikte van de Quartaire afzettingen varieert sterk in Vlaanderen, van minder dan een meter tot circa 30 meter.⁷

Het plangebied staat gekarteerd als type 1: Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **ELPw**), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn.

Figuur 15 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Ten westen van ons plangebied werd een boring mer nr. kb28d81e-B137 uitgevoerd. De groep van quartaire afzettingen werd geregistreerd tot op een diepte van -12m. Het bestond uit zand en zandige klei.

⁷ <https://www.dov.vlaanderen.be/page/quartairgeologische-kaart-150000> DOV, 2019

DOV Boorrapport

Boring

Proefnummer: **kb28d81e-B137**
 X (mLambert): 42165.7 (XY_gedigitaliseerd op topokaart)
 Y (mLambert): 174218.7 (XY_gedigitaliseerd op topokaart)
 Z (mTAW): 16.00 (Z_afgeleid van topokaart)
 Gemeente: Ieper (Brielen)
 Uitvoerder: onbekend

Aanvangsdatum:
 Uitvoeringsmethode: onbekend
 Diepte (m): 0.00 - 110.34
 Water op (m):

Lithologische beschrijving

Auteur(s): Onbekend (bedrijf-dienst onbekend) Betrouwbaarheid: goed
 Kwaliteit:
 Score: slecht Boormethode score: Onbekend

Van(m)	Tot(m)	M	Beschrijving
0.00	1.52		sol arable
1.52	5.49		sable et argile sableuse
5.49	12.19		sable vert
12.19	108.51		argile grise
108.51	110.34		sable vert

Formele stratigrafie - 05/08/1996

Auteur(s): De Ceukelaire, Marleen (Universiteit Gent) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	Beschrijving	Betrouwbaarheid
0.00	12.19	Q - Groep van Quartaire afzetting	onbekend
12.19	108.51	Ko - Formatie van Kortrijk	onbekend
108.51	110.34	LA - Groep van Landen	onbekend

Informele stratigrafie

Auteur(s): Onbekend (bedrijf-dienst onbekend) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	Beschrijving
0.00	12.19	quaternaire
12.19	108.51	ypresien yc
108.51	110.34	landenien lld

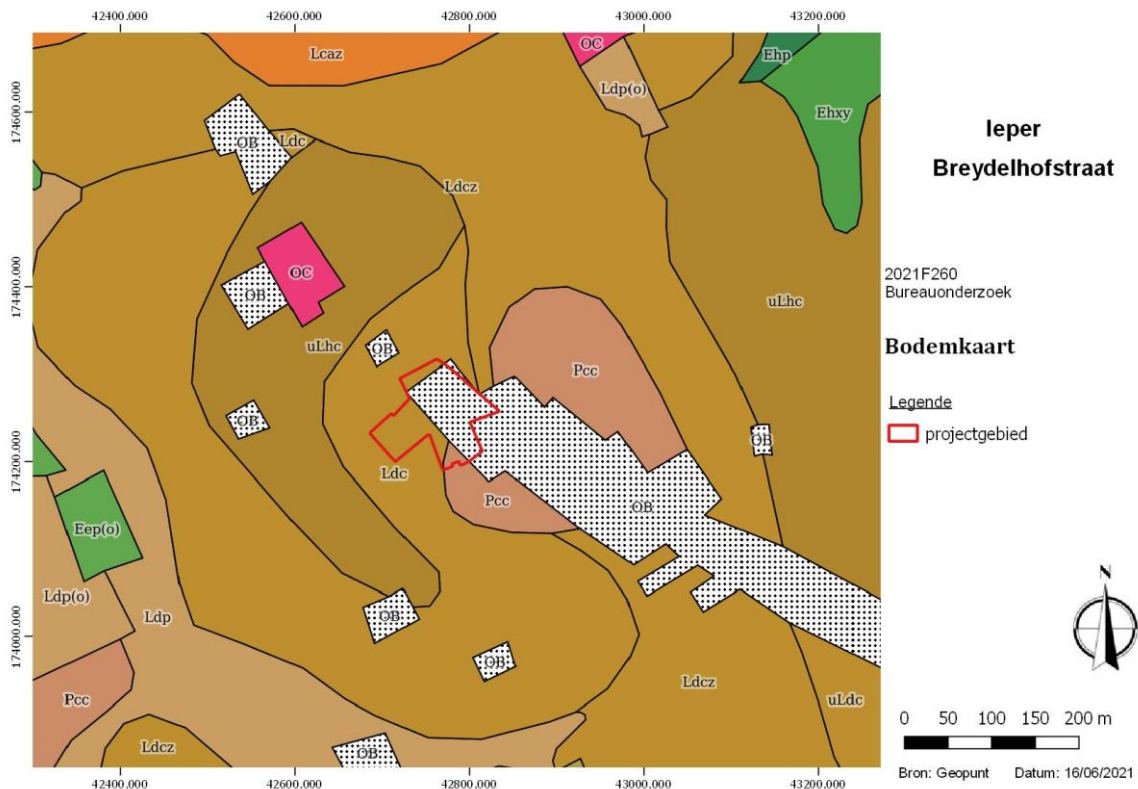
Figuur 16 Rapport boring kb28d81e-B137. (bron: [DOV Boorrapport \(vlaanderen.be\)](http://DOV.Boorrapport.vlaanderen.be))

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

Een groot gedeelte aan de oostelijke zijde staat gekarteerd als **OB** (bebouwde gronden). Het westelijke deel betreft **Ldc**. Dit is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. De Lda en Ldc series zijn matig natte, matig gleyige zandleemgronden met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is gaaf maar met roest gevlekt bij Ada; bij Ldc is de textuur B verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende

diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer. Rationeel gebruik als akkerland vereist drainering. Beide series zijn goede akkerlandgronden, mits drainering geschikt voor alle teelten. Ze zijn zeer geschikt voor weiland. Ldc is iets minder gunstig dan Lda.

Een klein deel in het zuiden staat gekarteerd als **Pcc**. Dit is een matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. De bouwvoor is grijsbruin, 25-30 cm dik en goed humeus, Bij de gedegradeerde eenheden met verbrokkelde textuur B, werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingele overgangshorizont, 20-30 cm dik, voorkomt. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Bij het complex PcC vindt men naast profielen met verbrokkelde textuur B en ijzerconcreties (Prepodzolen . . c(h)) ook individuele waarnemingen van gronden met humus en/of ijzer B horizont (. . f), soms Postpodzolen (. . h). Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter. De gronden zijn geschikt voor alle akkerlandteelten en voor weiland. Ze zijn zeer geschikt voor extensieve tuinbouw en fruitteelt.

Figuur 17 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

4.4. HISTORISCHE SCHETS⁸

Tussen 1129 en 1158 vermeld als "Brile", dit zijn bosachtige, moerassige terreinen in de Nederlanden. Voor 1796 grotendeels bestaande uit de heerlijkheid "Vierlinkhove", in het bezit van het geslacht Quaetjonck (15de tot 16de eeuw). Het gedeelte van de parochie niet behorend tot de banmijl van Ieper was rechtstreeks afhankelijk van de schepenen van de Zaal van Ieper. Tot aan de Franse Revolutie, bestuurlijk en fiscaal deel uitmakend van de kasselrij Ieper. Na 1796, zelfstandige gemeente (zonder Vierlinkhove).

Als kerkparochie, voor 1566 behorend tot het bisdom Terwaan, later tot het bisdom Ieper, na 1801 tot bisdom Gent en sinds 1834-1839 tot bisdom Brugge. Straatdorp; dorpsstructuur teruggaand op het algemeen aanleg- en rooilijnenplan, opgesteld na de Eerste Wereldoorlog door architect G. Lernould (Ieper). Het dorp werd tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest.

⁸ [Brielen | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 11/08/2021)

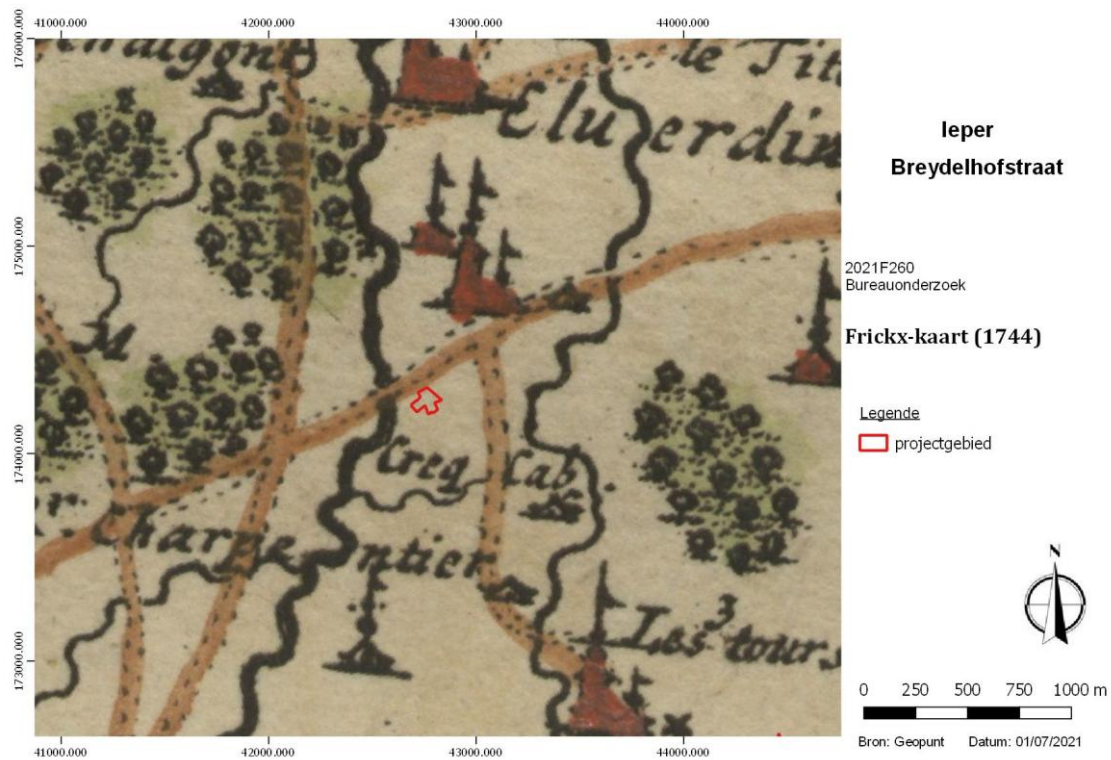
4.5. HISTORISCH KAARTMATERIAAL

Een eerste kaart die voorhanden is, is de Frickx-kaart uit 1744. Op deze kaart van Frickx is duidelijk te zien dat enkel stadskernen, wegen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kastelen, etc. werden weergegeven. Het ontbreken van bebouwing op deze kaart betekent dus niet per definitie dat er geen gebouwen stonden. Burgerlijke architectuur kreeg op deze kaarten immers zeer weinig aandacht. Het georefereren van dergelijke kaarten is, doordat zij niet schaalvast zijn, vrijwel onmogelijk.

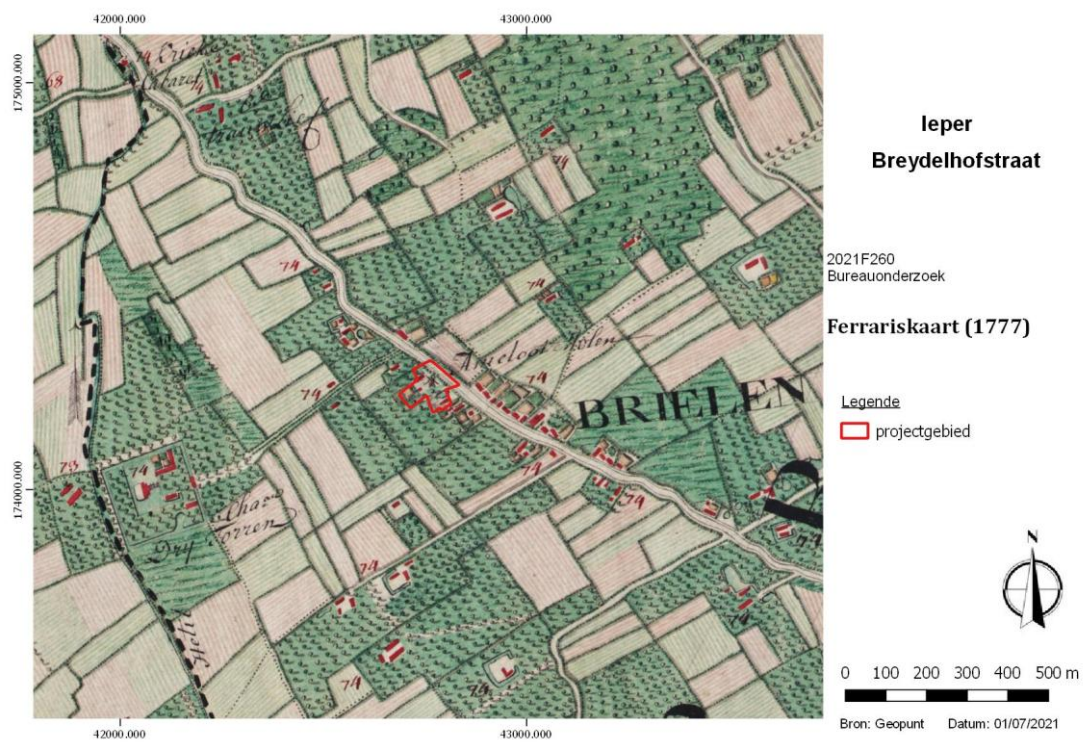
De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten. Op deze kaart van Ferraris (1777) ligt het plangebied reeds aan de westelijke zijde van de Veurnseweg. Binnen het plangebied wordt een molen weergegeven en enkele gebouwen met tuinzone.

De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) wordt de molen niet meer afgebeeld. Aan de oostelijke zijde wordt nu een restant van een site met walgracht afgebeeld (Cai 71394). De Popp-kaart (1842-1879) is sterk gelijkaardig aan de Atlas der Buurtwegen. Ook de Vandermaelenkaart (1846-1854) toont duidelijk enkele gebouwen maar ook een ronde structuur. In de 19de eeuw is er binnen het plangebied sprake van een rosmolen⁹.

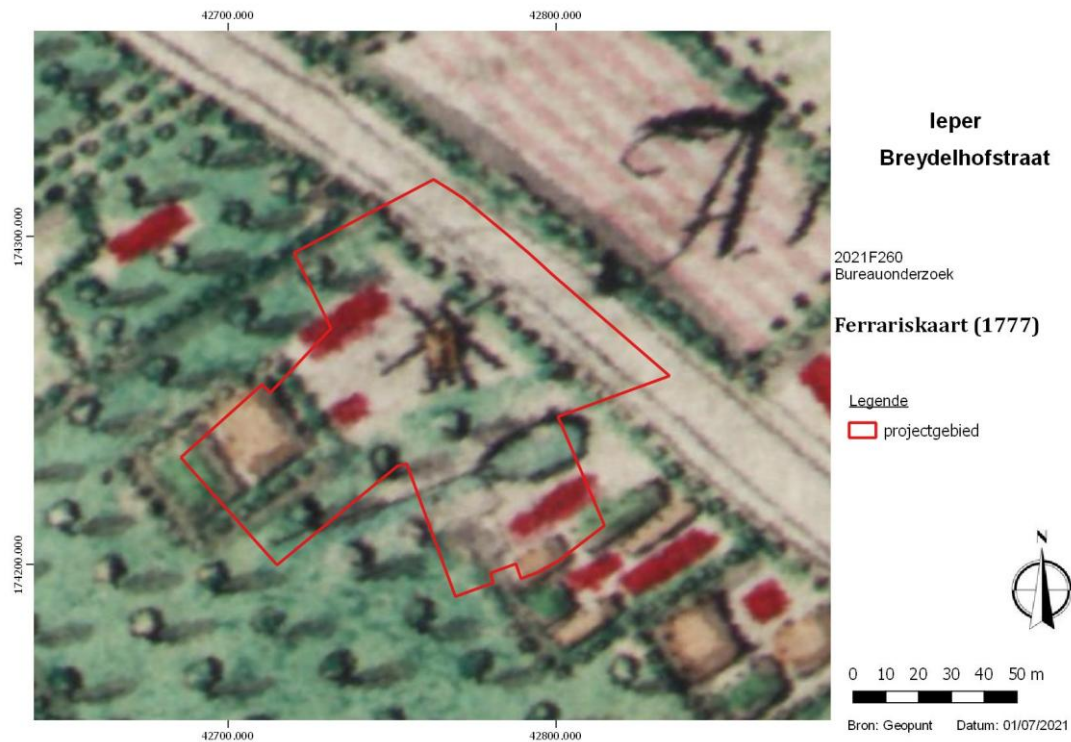
⁹ Info Jan Decorte (C07)

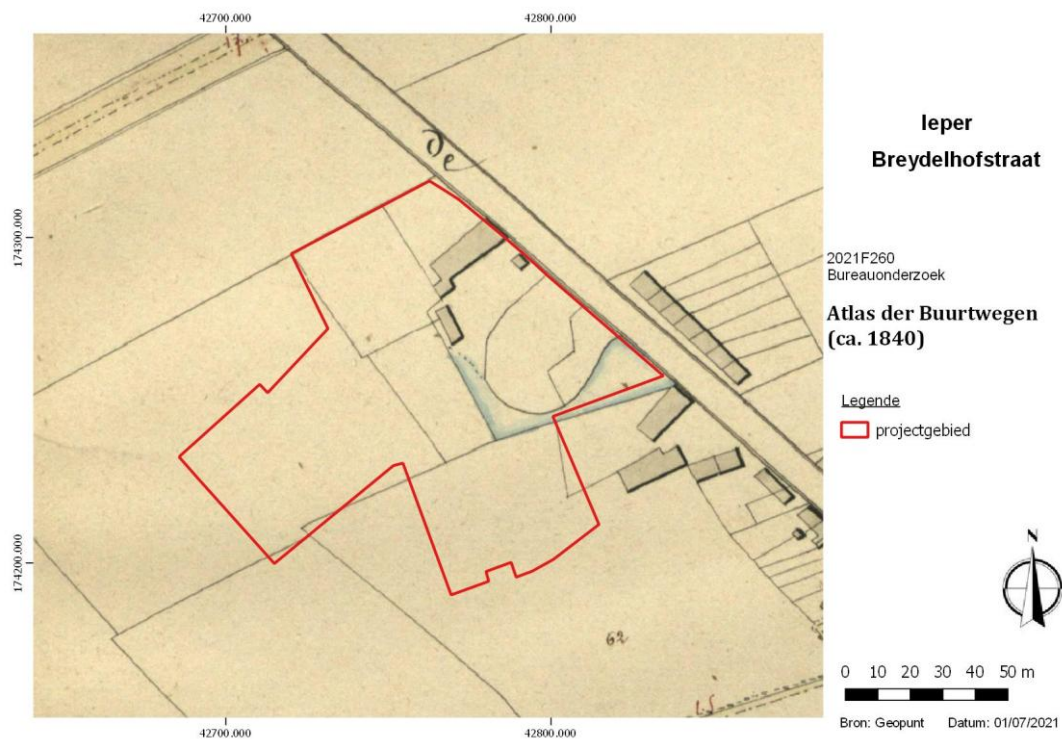
Figuur 18 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 19 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 20 Ferrariskaart, detail (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 21 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 22 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

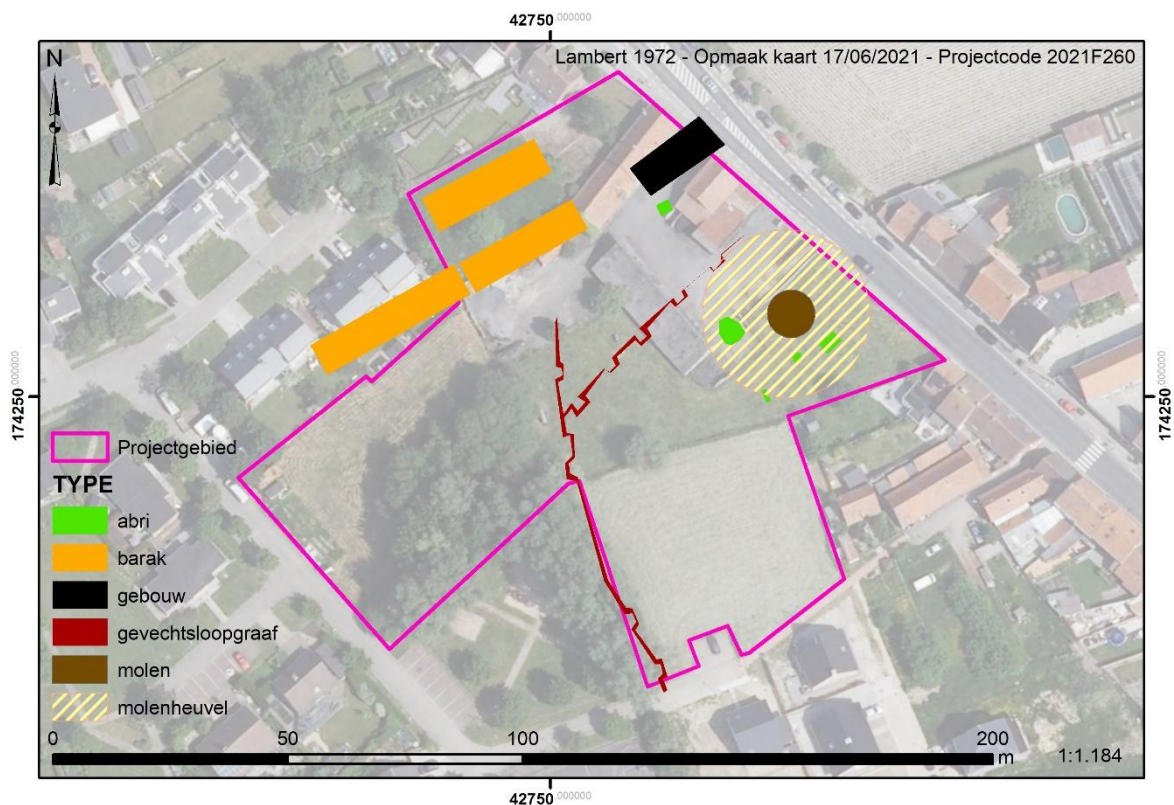

Figuur 23 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

4.6. WOI DESKTOPSTUDIE

Om een inschatting te maken van de te verwachten WOI-resten werd een bureaustudie opgemaakt door Birger Stichelbaut (Ugent, Chal-rapport 158). Hieronder worden de belangrijkste bevindingen opgesomd. Het volledige rapport is in bijlage terug te vinden. Algemeen kan er gesteld worden dat er een matige densiteit aan sporen te verwachten is binnen het projectgebied. Hierbij gaat het om:

- Resten van een **molensite** (heuvellichaam, gracht en op de foto's ook de funderingen ervan).
- **Loopgraaf** uit de periode 1916-1917 dwars doorheen het projectgebied.
- Brits **barakkenkamp** in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. Hierbij denken we voornamelijk aan afvalcontexten of verspreide materiële cultuur.
- Enkele kleinere(mogelijke) **schuilplaatsen** of houten constructies waarvan de functie niet goed gekend is.

Figuur 24 Kartering WOI-sporen op basis van historische luchtfoto's (bron orthofoto: GDI Vlaanderen)

4.7. RECENTE ORTHOFOTO'S

De orthofotosequentie van het plangebied toont op zich weinig verandering op het einde van 20ste en het eerste deel van de 21ste eeuw. Op het westelijke deel van het plangebied verschijnen enkele bomen. Zoals reeds vermeld is het aanwezige gebouwenbestand reeds afgebroken begin juni 2021.

Figuur 25 Orthofoto uit 1971. (bron: geopunt)

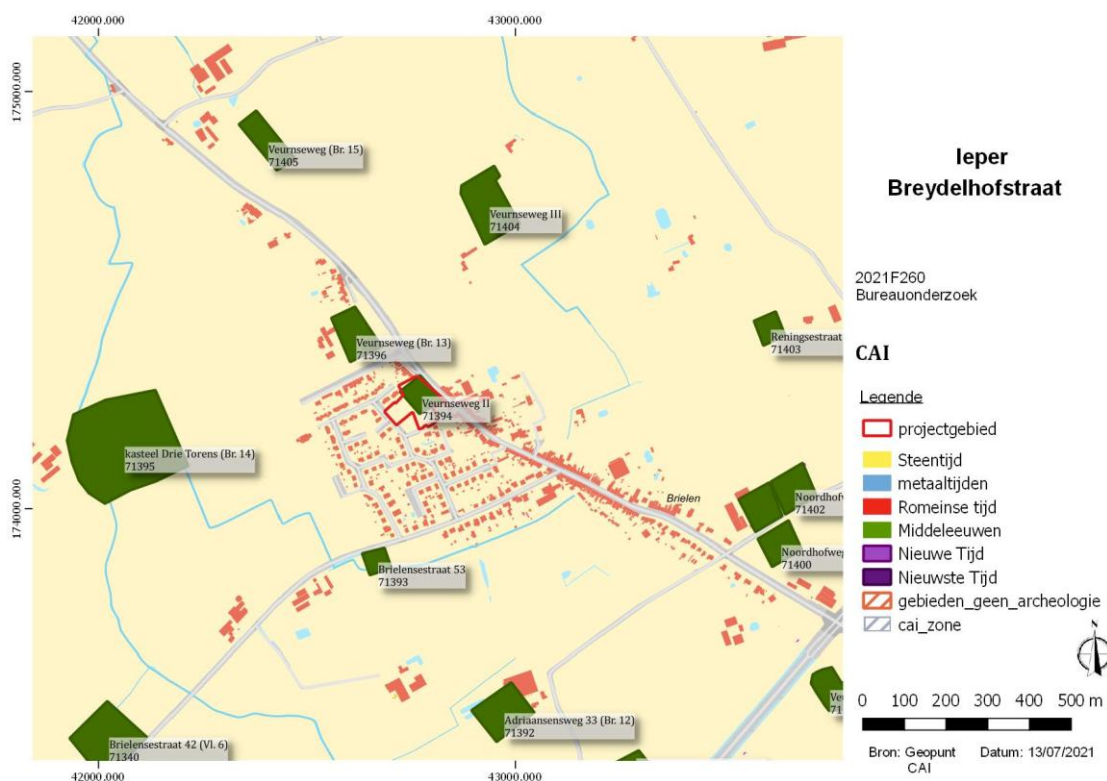
Figuur 26 Orthofoto uit 1990. (bron: geopunt)

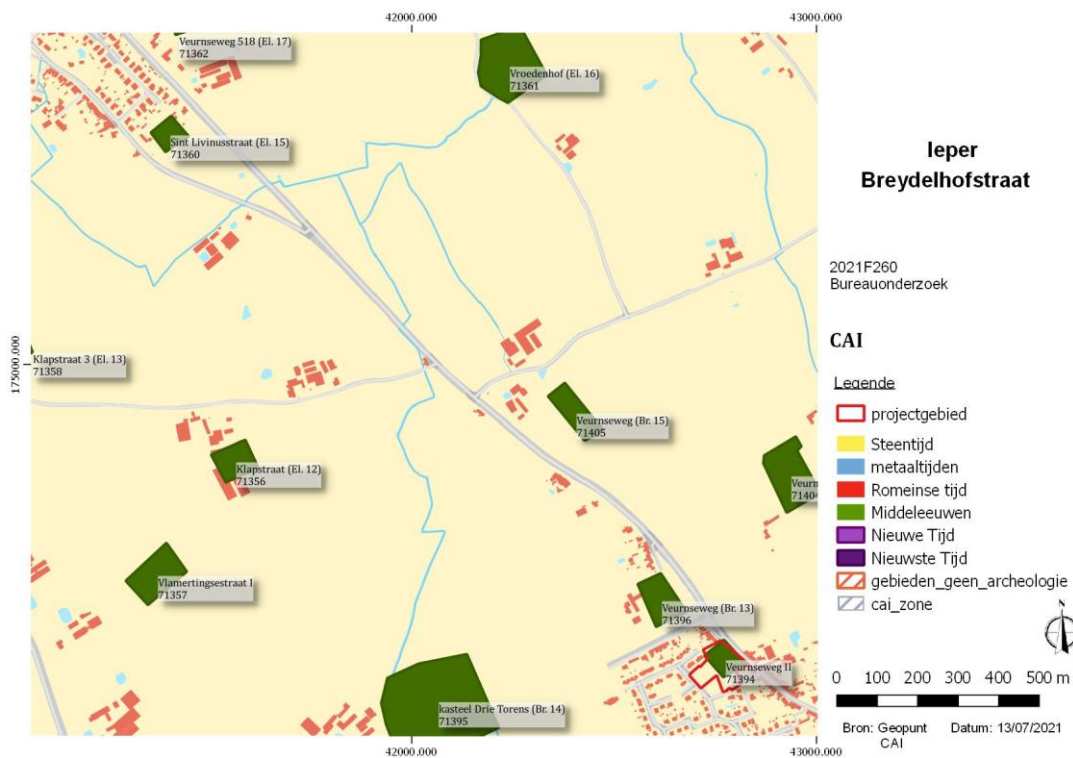
Figuur 27 Orthofoto uit 2015. (bron: geopunt)

4.8. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

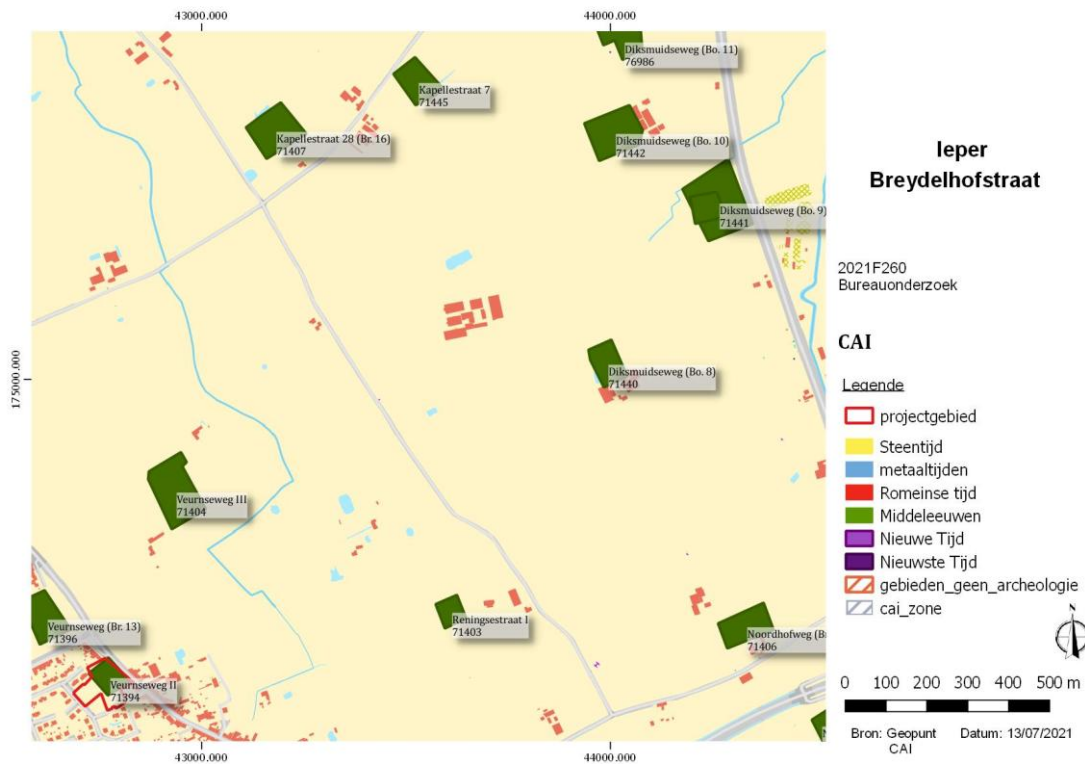
De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de waarnemingen in de databank van Onroerend Erfgoed. In onderstaande lijst worden de gekende waarden uit de in de omgeving van het plangebied opgesteld. Voor de interpretatie en met het oog op het formuleren van een goede archeologische verwachting van het plangebied wordt een onderscheid gemaakt tussen archeologische prospecties en opgravingen enerzijds en archeologische en historische indicatoren anderzijds.

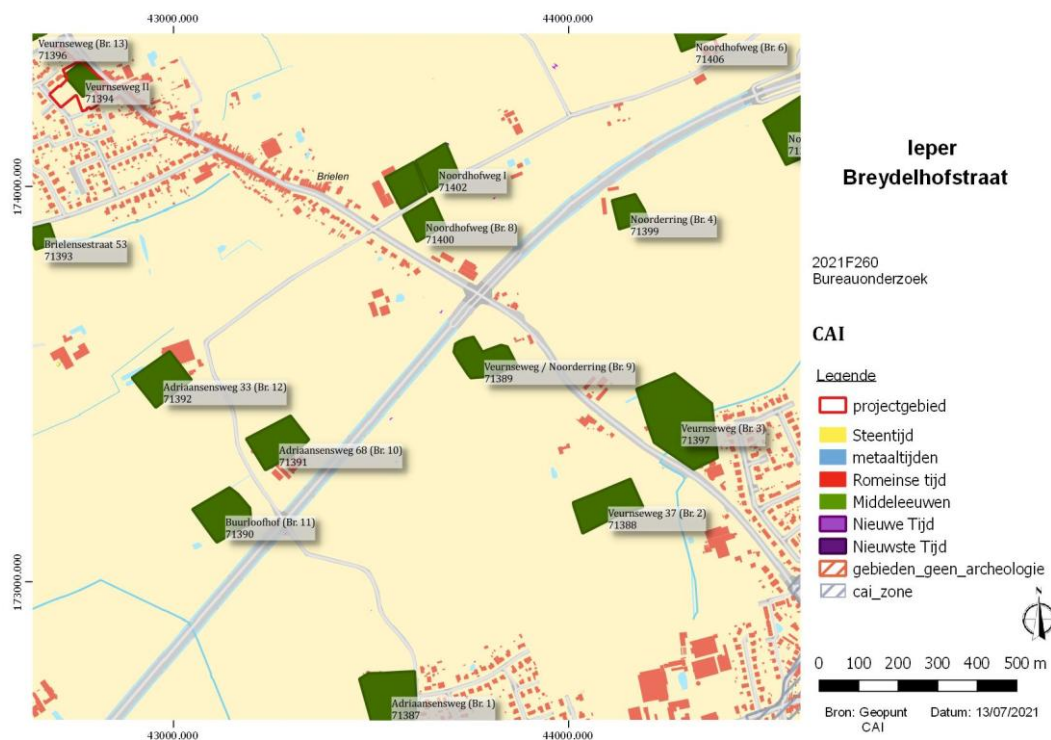
Figuur 28 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt)

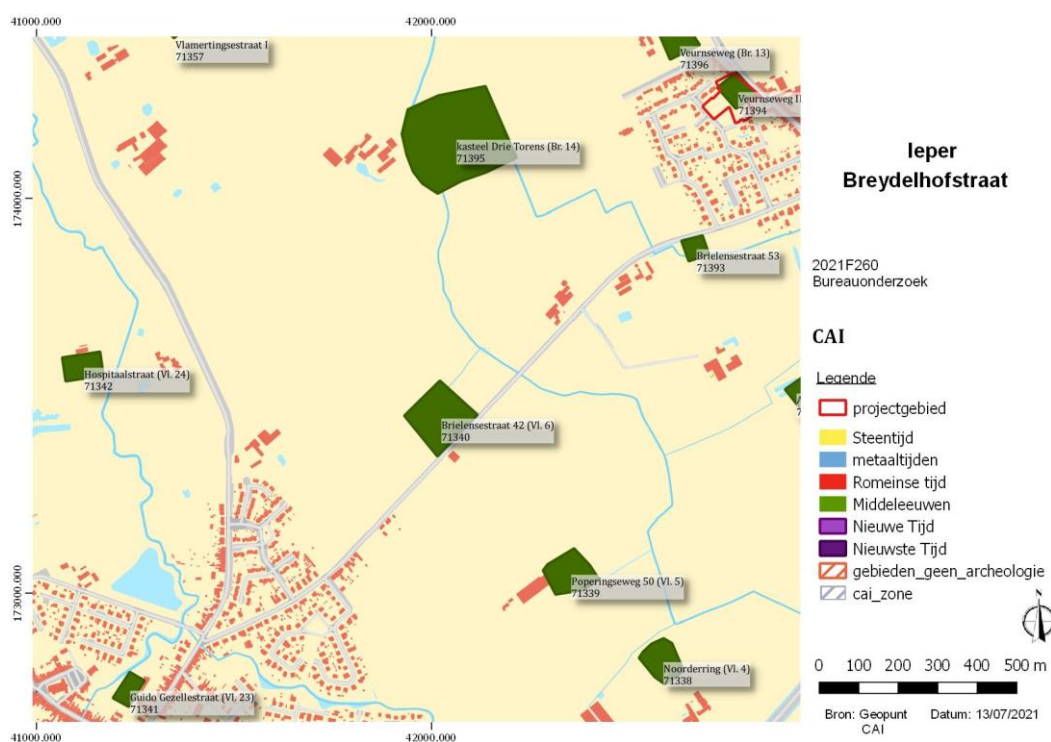
Figuur 29 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt)

Figuur 30 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt)

Figuur 31 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt)

Figuur 32 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt)

4.8.1. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIES EN OPGRAVINGEN

- Tijdens de prospecties en opgravingen langsheen het traject van de aardgasleiding van Fluxys in de periode van 2014-2015 is de vallei van de Kemmelbeek, ten noorden van ons plangebied, doorsneden¹⁰. Hier zijn op een korte afstand van elkaar de beekvalleien van de Kemmelbeek, Ieperlee en Sint-Jansbeek terug te vinden, waarbij verschillende zones zijn opgegraven. Hierbij werd duidelijk dat het hoger gelegen plateau tussen de Kemmelbeek en de Ieperlee in het verleden interessant geweest is. Naast de verwachte wereldoorlogsporen zijn er namelijk vondsten uit de steentijd en bronstijd, bewoningssporen uit de ijzertijd, Romeinse brandrestengraven, en volmiddeleeuwse bewoningssporen teruggevonden. Op het traject van Fluxys zijn er lager gelegen in de vallei van de Kemmelbeek buiten sporen van de wereldoorlog geen oudere archeologische indicaties teruggevonden.

4.8.2. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE INDICATOREN

Site met walgracht¹¹:

- Cai 71394: binnen ons plangebied bevindt zich een site met walgracht. Op de Ferrariskaart (1777) staat een molen afgebeeld.
- Cai 71396: ten noorden van ons plangebied werd een site met walgracht herkend. Er is ter plaatse nog een relict van de gracht in de vorm van een ronde put. De hoeve is buiten de omwalling gelegen.
- Cai 71393: ten zuiden van ons plangebied.
- Cai 71395: ten westen van ons plangebied ligt de site 'kasteel met drie torens'.
- Cai 71392: ten zuiden van ons plangebied.
- Cai 71404: ten noordoosten van ons plangebied.
- Cai 71403: ten oosten van ons plangebied.
- Cai 71405: ten noorden van ons plangebied. Het weiland rond de site heeft een complexe topografie. Dit wijst er misschien op dat dit ooit een complexere site met walgracht is geweest. Er is nog een relict van de walgracht in de vorm van een ovalen put.

¹⁰ Bracke M. & Verdegem S. 2015, pp. 290-325.

¹¹ O.a. Vangheluwe, H. 1998.

4.8.3. ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

- Ieper Oude Veurnestraat¹²: naar aanleiding van stedenbouwkundige handelingen werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd ter hoogte van het terrein. Het terrein werd geëvalueerd door middel van 2 proefsleuven met een NNW-ZZO oriëntatie. Binnen het projectgebied werden 2 greppels, 3 bomkraters en 5 afvalkuilen aangesneden, allen te dateren in de Nieuwste Tijd. Daarnaast werd op de rand van het projectgebied nog een niet nader te bepalen spoor aangesneden. Er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.
- Ieper Zwaanhofweg¹³: naar aanleiding van stedenbouwkundige handelingen werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op een terrein van 1,3ha. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd een beperkt aantal archeologisch relevante sporen aangetroffen. Het gaat hierbij uitsluitend om sporen uit de Eerste Wereldoorlog in de vorm van enkele bomkraters, loopgraafsegmenten en een restant van een militaire weg. Rekening houdend met de grootschalige verstoringen die binnen het projectgebied aanwezig zijn en het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek wordt de kans klein geacht dat er zich nog andere nietgekende sporen binnen het projectgebied bevinden zijn die een opgraving zouden kunnen verantwoorden. Op basis van de locatie en de beschikbare gegevens worden ook geen stoffelijke resten van gesneuvelden binnen het projectgebied verwacht die een opgraving noodzakelijk maken.
- Ieper Veurnseweg¹⁴: naar aanleiding van stedenbouwkundige handelingen op een terrein van 4583m² werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht de resten van de loopgraaf aan het licht die op verschillende WOI gekarteerde militaire trenchmaps te zien is. Het betreft een verbindingsloopgraaf van de geallieerden die op kaarten uit 1915, 1917 en 1918 afgebeeld is. De loopgraaf werd tijdens het sleuvenonderzoek op meerdere plaatsen geattesteerd en werd drie maal gecoupeerd. Uit deze coupes is duidelijk de onbeschoeide opbouw waar te nemen, waarbij in de vulling nog resten van golfplaten werden teruggevonden. Mogelijk hebben deze ooit als een wandbeschoeiing gediend hoewel ze eerder bovenaan in de opvulling opgemerkt werden. Vondstmateriaal is eerder nihil, met uitzondering van de ijzeren golfplaatfragmenten, waardoor gesteld kan worden dat de loopgraaf eerder beperkt gebruikt werd. De ligging van de loopgraaf op enige afstand van het front bevestigt ook deze hypothese. De bijkomende onderzoeksvragen omtrent de opbouw, gebruiksfase en ligging van de loopgraaf konden reeds beantwoord worden

¹² [Vooronderzoek Ieper Oude Veurnestraat | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

¹³ [Vooronderzoek Ieper Zwaanhofweg | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

¹⁴ [Vooronderzoek Ieper Veurnseweg | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

bij het vooronderzoek waardoor een verder onderzoek hierop geen bijkomende antwoorden zal opleveren en dus niet nodig is.

- Ieper Zomerbloemweg¹⁵: Op een gebied van 15000m² werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Voor de archeologische sporen uit de metaaltijden of Romeinse periode zal een vervolgonderzoek geen waardevolle extra potentiële kennis opleveren. De aangetroffen sporen bevonden zich immers aan de noordelijke rand van het projectgebied waarbij de zuidelijke grens reeds met het uitgevoerde kijkvenster werd vastgesteld. De maximaal onderzoekbare zone bedraagt 70m², waarbij reeds 50m² werd onderzocht. De te boeken meerwaarde is dus reëel maar zeer miniem. De archeologische sporen uit de eerste wereldoorlog hebben iets meer potentieel maar ook hier blijft de meerwaarde van een archeologisch onderzoek op deze sporen beperkt. Temeer omdat de twee bewaarde loopgraven reeds tijdens het proefsleuvenonderzoek werden gecoupeerd. Hierbij kon hun locatie, opbouw en bewaring reeds in een zekere mate worden geregistreerd waarbij het groot deel van de potentiële kenniswinst reeds werd gelicht. Met de verzamelde informatie kunnen de beschikbare luchtfoto's in deze zone beter gegeorefereerd en geïnterpreteerd worden.

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Rondom het plangebied werd al enkele malen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het plangebied ligt in zandlemig Vlaanderen.

Voor wat betreft de periode van de steentijden heeft het plangebied een laag potentieel. De geologische kaart toont eolische afzettingen binnen het plangebied, de bodemkaart spreekt van sterk verbrokkelde B-horizonten. De kans op het aantreffen van een paleobodem en bijgevolg steentijdartefactensite is laag.

Voor wat betreft de periodes vanaf de eerste landbouwersgemeenschappen (vanaf het neolithicum) is het plangebied wel vrij gunstig gelegen. Net onder het maaiveld kunnen zogenaamde klassieke grondsporen bewaard zijn (paalsporen, grachten/greppels, kuilen, ...). Een hogere verwachting is er naar WOI-sporen en een in oorsprong 18^e eeuwse molen. De luchtfotografische studie toonde aan dat er binnen het plangebied sprake is van een molensite, loopgraaf, barakken en schuilplaatsen.

¹⁵ [Vooronderzoek Ieper Zomerbloemweg | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

De oudste bruikbare kaart uit de 18de eeuw toont aan dat er zich een molen en gebouw bevond binnen het plangebied. Ook op de luchtfotografische kaarten wordt de molen nog afgebeeld samen met barakken, een loopgraaf en schuilplaatsen. Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Rondom het plangebied werd al meermaals archeologisch onderzoek uitgevoerd (o.a. het Fluxys-traject).

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Op de luchtfoto's uit WOI zijn verschillende bomkraters te herkennen binnen het plangebied. Tot in 2021 stonden enkele gebouwen binnen het plangebied. Deze gebouwen zijn afgebroken maar het leidt geen twijfel dat de bouw/afbraak een impact zal gehad hebben op het bodemarchief.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

/

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De opdrachtgever vraagt een verkavelingsvergunning aan. Er moet rekening gehouden worden met een volledige verstoring van het plangebied.

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan op basis van het bureauonderzoek alleen niet vastgesteld worden. Er is wel een hoog potentieel aanwezig op bewaarde archeologische resten.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Verder onderzoek wordt noodzakelijk geacht, dit wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

De archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 9786m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten. Het valt noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone.

De oudste bruikbare kaart uit de 18de eeuw toont aan dat er zich een molen en gebouw bevond binnen het plangebied. Ook op de luchtfotografische kaarten wordt de molen nog afgebeeld samen met barakken, een loopgraaf en schuilplaatsen. Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Rondom het plangebied werd al meermaals archeologisch onderzoek uitgevoerd (o.a. het Fluxys-traject).

Voor wat betreft de periode van de steentijden heeft het plangebied een laag potentieel. De geologische kaart toont eolische afzettingen binnen het plangebied, de bodemkaart spreekt van sterk verbrokkelde B-horizonten.

Voor wat betreft de periodes vanaf de eerste landbouwersgemeenschappen (vanaf het neolithicum) is het plangebied wel vrij gunstig gelegen. Net onder het maaiveld kunnen zogenaamde klassieke grondsporen bewaard zijn (paalsporen, grachten/greppels, kuilen, ...). Een hogere verwachting is er naar WOI-sporen en een in oorsprong 18^e eeuwse molen.

Verder onderzoek is noodzakelijk binnen het plangebied. De te volgen strategie wordt beschreven in het programma van maatregelen.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- Bracke M., Verdegem S., 2015, *Archeologische prospectie/opgraving, Fluxysfrontzone Pijpegale-Staden (prov. W-VL.)*, Evaluatienota.
- Stichelbaut B., 2021, *Ieper Breydelhofstraat, WOI luchtfotografische studie*, Chal-rapport 158, Ugent.
- Vangheluwe, H., 1998, *Geografische aspecten van sites met walgracht in de omgeving van Ieper (Licentiaatsthesis Ugent)*, Gent.
- Van Ranst E., & SYS C. 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1x20 000)*, onuitgegeven rapport.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)	6
Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI).....	7
Figuur 3 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)	8
Figuur 4 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	9
Figuur 5 Zicht op de hoeve vanaf de Veurnseweg. (bron: google)	9
Figuur 6 Zicht op het weiland aan de Veurnseweg. (bron: google)	10
Figuur 7 Uitsnede uit het ontwerpplan. (Bron: initiatiefnemer)	11
Figuur 8 GRB-basiskaart met aanduiding van de te behouden bomen. (bron: geopunt)	12
Figuur 9 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Informatie Vlaanderen).....	13
Figuur 10 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: Informatie Vlaanderen).....	14
Figuur 11 Hoogteprofiel op basis van het digitaal hoogtemodel. (Bron: geopunt).....	14

Figuur 12 Hoogteprofiel op basis van het digitaal hoogtemodel. (Bron: geopunt).....	14
Figuur 13 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt, DOV)	15
Figuur 14 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt).....	16
Figuur 15 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt).....	17
Figuur 16 Rapport boring kb28d81e-B137. (bron: DOV Boorrapport (vlaanderen.be))	18
Figuur 17 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	20
Figuur 18 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	22
Figuur 19 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	22
Figuur 20 Ferrariskaart, detail (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).	23
Figuur 21 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	23
Figuur 22 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	24
Figuur 23 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	24
Figuur 24 Kartering WO1-sporen op basis van historische luchtfoto's (bron orthofoto: GDI Vlaanderen).....	25
Figuur 25 Orthofoto uit 1971. (bron: geopunt).....	26
Figuur 26 Orthofoto uit 1990. (bron: geopunt).....	27
Figuur 27 Orthofoto uit 2015. (bron: geopunt).....	27
Figuur 28 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt).....	28
Figuur 29 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt).....	29
Figuur 30 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt).....	29
Figuur 31 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt).....	30
Figuur 32 Archeologische waarnemingen op GRB-basiskaart. (Bron: Onroerend Erfgoed en geopunt).....	30